

III KRYPTIS

GYVENIMO KOKYBĖ KAIMO VIETOVĖSE IR KAIMO EKONOMIKOS ĮVAIRINIMAS

1 PRIEMONĖ PERĖJIMAS PRIE NE ŽEMĖS ŪKIO VEIKLOS

Priemonės kodas – 311.

TEISINIS PAGRINDAS

Tarybos reglamento 1698/2005 52 straipsnio (a) dalies (i) papunktis, 53 straipsnis.
Komisijos reglamento (EB) Nr. 1974/2006 35 straipsnis ir II priedo 5.3.3.1.1 punktas.

1.PRIEMONĖS PAGRINDIMAS

Kaimo vietovės Lietuvoje užima 97,4 proc. visos teritorijos, o kaimo gyventojai sudaro 33,4 proc. visų gyventojų. Įgyvendinant Kaimo plėtros programą (KPP) (įskaitant šią priemonę) kaimo vietovė laikomas kaimas, mažas miestelis ar miestas, kuriame gyvena ne daugiau kaip 6000 gyventojų; savivaldybių centrai laikomi paramai pagal šią priemonę netinkama vietovė.

Žemės ūkio kaip pagrindinės ekonominės veiklos kaimo vietovėse reikšmė nuolat mažėja. Kaimo gyventojų užimtumas žemės ūkyje, medžioklėje ir miškininkystėje 2001–2005 m. sumažėjo 9 proc. ir 2005 m. sudarė 42 proc. Daugiau nei pusė (t. y. 58 proc.) užimtų kaimo gyventojų dirbo ne žemės ūkio sektoriuje. 2006 m. apdirbamojoje gamyboje dirbo 55,9 tūkst. (arba 13,23 proc.) užimtų kaimo gyventojų, prekybos, transporto priemonių ir namų ūkio reikmenų taisymu užsiėmė 10,27 proc., statyboje dirbo 6,58 proc. užimtų kaimo gyventojų. Tačiau pagal užimtų gyventojų profesines grupes daugiausia kaime yra kvalifikuotų prekinio žemės ūkio ir žuvininkystės darbininkų (33,3 proc.).

Nors kaime moterų (52 proc.) yra daugiau negu vyrų (48 proc.), užimtų, t. y. dirbančių moterų yra mažiau: 2004 m. duomenimis, moterys sudarė 44 proc. kaimo užimtųjų. Kaimo moterų, dirbančių žemės ūkyje, dalis nuo 2000 m. iki 2004 m. sumažėjo beveik 5 proc.

Nacionalinėje kaimo plėtros 2007–2013 m. strategijoje numatoma, kad iki 2013 m. kaimo gyventojų užimtumas ne žemės ūkio veikloje sieks 70 proc.

Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis žemės ūkyje, medžioklėje ir miškininkystėje 2001–2005 m. laikotarpiu padidėjo 27,8 proc. ir 2005 m. siekė 393 EUR, tačiau šis rodiklis 24 proc. mažesnis negu vidutinis darbo užmokestis šalyje. 2006 m. trečioje ketvirčio pabaigoje daugiausia laisvų darbo vietų Lietuvoje buvo registruota pramonės (27,5 proc.) ir statybos (18,8 proc.) sektoriuose, mažiausiai – žemės ūkio ir žuvininkystės įmonėse (1,4 proc.). Didžioji dalis kaimo bedarbių prieš tapdami bedarbiais yra dirbę žemės ūkyje, medžioklėje ir miškininkystėje. Tokios tendencijos skatina smulkiuosius žemdirbius ieškoti papildomų užimtumo šaltinių, tačiau šis procesas vyksta lėtai.

2003 m. visuotinio žemės ūkio surašymo duomenimis, papildomą ekonominę veiklą vystė 1,7 proc. ūkių, tuo tarpu ES vidurkis buvo 9 proc. Ribotas smulkiųjų ūkininkų investicinis pajėgumas, neišplėtos įvairios kooperacijos formos, informacijos ir konsultacijų apie ne žemės ūkio veiklą privalumus, paslaugų orientacija į vietinę rinką, maža prekių ir paslaugų paklausa dėl žemesnio kaimo gyventojų pragyvenimo lygio (palyginti su miesto gyventojais) ir kitos priežastys trukdo vystyti ne žemės ūkio veiklai.

Šioms problemoms spręsti reikalinga finansinė valstybės ir Bendrijos parama. Siekiant padidinti kaimo gyventojų pajamas, sumažinti gyvenimo lygio atotrūkį tarp miesto ir kaimo, būtina spartinti ne žemės ūkio veiklą plėtrą kaime. Didėjant kaimo gyventojų užimtumui ir pajamoms iš ne žemės ūkio veiklos, didės ir įvairesnės kokybiškos produkcijos poreikis.

2.PRIEMONĖS APIBŪDINIMAS

Priemonė yra investicinio pobūdžio.

Ji skirta ekonominei veiklai kaime įvairinti, kaimo gyventojams, užsiimantiems žemės ūkio veikla, ypač moterims, skatinti persiorientuoti į ne žemės ūkio veiklas, paslaugų teikimą ir gauti papildomų pajamų.

Be to, siekiant išsaugoti kaimo paveldo unikalumą, šia priemone skatinama amatų, ypač grindžiamų tautiniais papročiais, plėtra.

Siekiant prisidėti prie socialinės ir ekonominės miesto ir kaimo vietovių sanglaudos, parama pagal šią priemonę teikiama ūkininkams ir mikroįmonėms, užsiimantiems žemės ūkio veikla, tačiau taip pat planuojantiems imtis (ar jau vykdančioms) ne žemės ūkio verslo.

Parama teikiama plačiam ne žemės ūkio veiklų ratui, įskaitant paslaugas (tokias kaip kirpyklų, siuvyklų, baldų gamybos ir kt.) ir amatus. Yra nustatytas pagal šią priemonę neremtinų veiklų sąrašas.

3.TIKSLAI

3.1. Bendrasis tikslas

Gerinti gyvenimo kokybę kaimo vietovėse, didinant ten užimtumą, remiant perėjimą iš žemės ūkio veiklos į ne žemės ūkio veiklą, skatinant pagrindinių paslaugų kaimo gyventojams ir amatų plėtrą.

3.2. Specialieji tikslai

- 3.2.1. Remti kaimo gyventojų, ypač jaunimo ir moterų, verslo iniciatyvą.
- 3.2.2. Užtikrinti kaimo gyventojams darbo vietas.
- 3.2.3. Skatinti aukštesnės kokybės, didesnę pridėtinę vertę turinčių produktų kūrimą ūkiuose.
- 3.2.4. Išsaugoti ir didinti kaimo gyventojų pajamas.
- 3.2.5. Remti ir gaivinti kaimo paveldo vertybes.

3.3. Veiklos tikslai

- 3.3.1. Skatinti paslaugų plėtrą.
- 3.3.2. Mažinti ūkininkų priklausomybę nuo žemės ūkio veiklos, remiant platų ne žemės ūkio veiklų spektrą.
- 3.3.3. Skatinti amatų plėtrą.

4.VEIKLOS ĮVAIRINIMO SRITYS

- 4.1. Parama skiriama ne žemės ūkio veiklai, įskaitant paslaugas ir amatus.
- 4.2. Pagal šią priemonę neremiamos šios veiklos:
 - 4.2.1. Medžioklė, gaudymo spąstais bei medžioklės patirties skleidimas ir kitos susijusios paslaugos.
 - 4.2.2. Alkoholinių gėrimų gamyba.
 - 4.2.3. Tabako gaminių gamyba;
 - 4.2.4. Ginklų ir šaudmenų gamyba.
 - 4.2.5. Didmeninė ir mažmeninė prekyba.
 - 4.2.6. Finansinis tarpininkavimas, pagalbinė finansinio tarpininkavimo veikla.
 - 4.2.7. Draudimo ir pensijų lėšų kaupimas;
 - 4.2.8. Nekilnojamojo turto operacijos.
 - 4.2.9. Teisinė veikla.

- 4.2.10. Azartinių lošimų ir lažybų organizavimo veikla.
- 4.2.11. Pagal KPP 1–2 kryptių priemonės remiamos veiklos.
- 4.2.12. Kaimo turizmo ir stovyklaviečių veikla.
- 4.2.13. Žuvininkystė ir kitos susijusios veiklos, remiamos pagal Lietuvos 2007–2013 m. žuvininkystės sektoriaus veiksmų programą.

5.PARAMOS GAVĖJAI

- 5.1. Ūkininkas.
- 5.2. Mikroįmonė.

6.VALSTYBĖS PAGALBA

Parama pagal šią priemonę turi būti skiriama nepažeidžiant valstybės pagalbos taisyklių, vadovaujantis 2006 m. gruodžio 15 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 1998/2006 dėl Sutarties 87 ir 88 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai OL L 379, 2006 12 28⁵.

7.TINKAMOS FINANSUOTI IŠLAIDOS

7.1. Gamybinių ir kitų projektui įgyvendinti būtinų pastatų ir (ar) statinių statyba bei rekonstrukcija, įskaitant statybinių medžiagų įsigijimą ir darbus ūkio būdu.

7.2. Naujos technikos ir įrangos, įskaitant kompiuterinę ir programinę įrangą, skirtos projekto reikmėms, įsigijimas.

7.3. Verslo infrastruktūros kūrimas (apšvietimas, privažiavimas, kanalizacijos sistema, kt.).

7.4. Interneto svetainės sukūrimas.

7.5. Bendrosios išlaidos.

7.6. Projekto viešinimo išlaidos.

8.TINKAMUMO KRITERIJAI IR REIKALAVIMAI PARAMAI GAUTI

8.1. Visiems pareiškėjams

8.1.1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias nuostatas bei reikalavimus, nustatytus KPP I priedo Bendrosios dalies 2–3 skyriuose;

8.1.2. Pareiškėjas ne mažiau kaip 2 pastaruosius metus iki paraiškos pateikimo turi užsiimti žemės ūkio veikla, per kuriuos pajamos iš žemės ūkio veiklos turi sudaryti ne mažiau kaip 50 proc. visų pajamų;

8.1.3. Pareiškėjas verslo plane turi įrodyti, kad ūkio subjektas atitinka ekonominio gyvybingumo kriterijus;

8.1.4. Projektas turi būti įgyvendinamas kaimo vietovėje, t. y. vietovėje, kur gyvena iki 6 tūkst. gyventojų. Savivaldybių centrai nepriskiriami prie vietovių, tinkamų paramai gauti.

8.1.5. Projektas turi būti nesusijęs su produktų, patenkančių į Sutarties I priedą, gamyba ar perdirbimu.

8.2. Ūkininkui

8.2.1. Pareiškėjas turi turėti reikiamą kvalifikaciją arba įsipareigoti išklaudyti specializuotus mokymo kursus ir pateikti tai patvirtinantį sertifikatą iki paramos sutarties pasirašymo.

⁵ Bendra *de minimis* pagalbos suma, suteikta tai pačiai įmonei pagal *de minimis* taisyklę, negali viršyti 200 tūkst. EUR ribos per 3 fiskalinių metų laikotarpį.

8.2.2. Projekto vykdytojas privalo turėti verslo liudijimą arba individualios veiklos pažymėjimą, jei tai numato projekte numatytą veiklą reglamentuojantys nacionaliniai teisės aktai.

8.3. Mikroįmonei

8.3.1. Ne mažiau kaip vienas mikroįmonės darbuotojas turi būti reikiamos kvalifikacijos arba išsipareigoti išklaudyti mokymo programą bei pateikti tai patvirtinantį sertifikatą iki paramos sutarties pasirašymo.

8.3.2. Mikroįmonė turi išlikti savarankiška įmone mažiausiai 5 metus po paramos sutarties pasirašymo.

8.3.3. Mikroįmonė turi būti įregistruota ir veikianti kaimo vietovėje, t. y. vietovėje, kur gyvena iki 6 tūkst. gyventojų. Savivaldybių centrai nepriskiriami prie vietovių, tinkamų paramai gauti.

9. PRIORITETINIAI ATRANKOS KRITERIJAI

9.1. Pareiškėjas nėra gavęs Bendrijos investicinės paramos žemės ūkio ir kaimo plėtrai;

9.2. Prašoma paramos amatų plėtrai;

9.3. Pareiškėja / mikroįmonės vadovė yra moteris;

9.4. Pareiškėjas yra ūkininkas / mikroįmonės vadovas iki 40 metų amžiaus.

9.5. projektas įgyvendinamas mažiau palankioje ūkininkauti vietovėje ir (arba) probleminiame regione, nustatytame pagal ŽŪM taisykles;

9.6. Prašoma paramos veiklai, kuri atitinka VVG vietos plėtros strategiją, patvirtiną ŽŪM;

9.7. Projektas, kurio vidinė gražos norma yra didesnė ir (arba) pagal kitus ŽŪM nustatytus kriterijus.

Prioritetinių atrankos kriterijų taikymo metodas aprašytas KPP I priedo 2 skyriuje.

10. PARAMOS INTENSYVUMAS

10.1. Finansuojama iki 50 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų.

10.2. Didžiausia paramos suma vienam projektui – iki 200 tūkst. EUR.

11. FINANSAVIMAS

Finansavimas 2007–2013 m. (einamosiomis kainomis)

Metai	Viešoji parama, iš viso		Bendrijos finansavimas		Nacionalinis finansavimas	
	EUR	proc.	EUR	proc.	EUR	proc.
2007–2013						
Perėjimas iš žemės ūkio veiklos	75 631 727	50	56 723 795	75*	18 907 932	25*

*Pagal Reglamento 1698/2005 70 straipsnio 2 punkto b papunktį, jeigu projektas įgyvendinamas *Leader* metodu, 80 proc. viešųjų tinkamų finansuoti projekto išlaidų finansuojama iš Bendrijos ir 20 proc. šių išlaidų – iš nacionalinio biudžeto lėšų.

12. TĘSTINIAI ĮSIPAREIGOJIMAI

Tęstinių ankstesnio programavimo laikotarpio įsipareigojimų nėra.

13. NUMATOMI RODIKLIAI PAGAL BENDRIJOS BENDRUOSIUS RODIKLIUS

Rodiklio tipas	Rodiklis	2013 m.tikslas
Produkto	1. Paramos gavėjų skaičius	450
	1) pagal lytį:	
	- vyrų	50 proc./ 225
	- moterų	50 proc./ 225
	2) pagal amžių:	
	- iki 25 metų	8 proc./ 36
	- nuo 25 iki 40 metų	20 proc./ 90
	- vyresni kaip 40 metų	72 proc./ 324
	3) pagal ne žemės ūkio veiklos rūšį:	
	- amatai	20 proc./ 90
	- kiti ne žemės ūkio verslai	50 proc./ 225
	- paslaugos	30 proc. / 135
	2. Bendra paslaugoms skirtų investicijų apimtis (privatų investicijų ir viešosios paramos suma)	30 proc. / 45 379 036 EUR
	Rezultato	1. Bendrosios pridėtinės vertės iš ne žemės ūkio veiklos padidėjimas paramą gavusių subjektų ūkiuose
2. Bendras sukurtų darbo vietų skaičius, įskaitant asmenis, dirbančius pagal verslo liudijimą ar individualios veiklos pažymėjimą		7 563
1) pagal vietą:		
- ūkininko ūkyje		50 proc./ 3 782
- mikroįmonėje		50 proc. / 3 782
2) pagal dirbančiųjų lytį		
- vyrų		50 proc./ 3 782
- moterų		50 proc./3 782
3) pagal dirbančiųjų asmenų amžių:		
- iki 25 metų		10 proc. / 378
- nuo 25 iki 40 metų		25 proc./946
- per 40 metų		65 proc./2 458
3. Kaimo gyventojų, besinaudojančių geresnėmis paslaugomis		3 proc.
Poveikio	1. Ekonomikos augimas ne žemės ūkio sektoriuje (BPV)	4–5 proc.
	2. Užimtumo padidėjimas, pokytis ne žemės ūkio sektoriuje	5 proc.

Pradiniai rodikliai

Ekonomikos augimas ne	Užimtumo padidėjimas ne žemės ūkio sektoriuje 2000–2005 m. – 5,4 proc.	Individualia ne žemės ūkio veikla užsiimančių
-----------------------	--	---

žemės ūkio sektoriuje (BPV) (nėra duomenų)		ūkio subjektų skaičiaus padidėjimas (nėra duomenų)
--	--	--

14. SANKCIJOS

Jei Agentūra nustato aplaidumo, projekto ir (arba) paraiškos reikalavimų nesilaikymo atvejį ar apie tokį atvejį sužino iš kitų šaltinių, Agentūra turi teisę inicijuoti paramos teikimo sustabdymą ir (arba) reikalauti grąžinti visą arba dalį suteiktos paramos.

15. RYŠYS SU KITOMIS KPP PRIEMONĖMIS, PRIEMONIŲ TAKOSKYRA IR SUDERINAMUMAS SU KITOMIS BENDRIJOS FINANSAVIMO PRIEMONĖMIS

Priemonė „Perėjimas prie ne žemės ūkio veiklos“ siejasi su kitomis KPP priemonėmis.

„Parama verslo įkūrimui ir plėtrai“. Takoskyra tarp šių priemonių nustatyta pagal paraiškos teikimo metu vykdomos ekonominės veiklos rūšį: pagal priemonę „Perėjimas prie ne žemės ūkio veiklos“ pareiškėjas turi užsiimti žemės ūkio veikla (ne mažiau kaip 2 paskutinius metus, o pajamos iš žemės ūkio sudaro ne mažiau kaip 50 proc. visų pajamų). Tuo tarpu pagal priemonę „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“ pareiškėjas turi užsiimti ne žemės ūkio veikla.

„Kaimo turizmo veiklos skatinimas“. Takoskyra tarp šių priemonių nustatyta pagal remiamos ne žemės ūkio veiklos sritis: pagal priemonę „Perėjimas prie ne žemės ūkio veiklos“ parama teikiama įvairioms ne žemės ūkio veiklos sritims, tačiau nedubliuojant pagal kitas priemones remiamų veiklos sričių. Taigi kaimo turizmas ir stovyklaviečių kaime įkūrimas bei plėtra negali būti remiamos pagal priemonę „Perėjimas prie ne žemės ūkio veiklos“.

„Kaimo atnaujinimas ir plėtra“. Kadangi abiejose priemonėse numatyta parama *inter alia* amatų plėtrai, takoskyra nustatyta pagal projekto rūšį: pelno siekiantiems projektams parama teikiama pagal priemonę „Perėjimas prie ne žemės ūkio veiklos“, tuo tarpu viešieji (ne pelno) projektai – pagal priemonę „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“.

„Išmokos ūkininkaujantiems vietovėse su kliūtimis, išskyrus kalnuotas vietoves (mažiau palankios ūkininkauti vietovės)“. Ne žemės ūkio veiklos plėtra prioritetiškai skatinama mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse, kur pajamos iš tradicinio ūkininkavimo yra menkos. Abi priemonės prisideda prie socialinės ir ekonominės kaimo ir miesto vietovių sanglaudos.

„Žemės ūkio valdų modernizavimas“. Takoskyra tarp šių priemonių nustatyta pagal šiuos kriterijus:

- paslaugų rūšis: pagal priemonę „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ parama teikiama paslaugoms žemės ūkiui, o pagal priemonę „Perėjimas prie ne žemės ūkio veiklos“ – pagrindinėms kaimo gyventojams reikalingoms paslaugoms, nesusijusioms su žemės ūkiu.

- produkto rūšis: pagal priemonę „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ parama teikiama produktų, patenkančių į Sutarties I priedą, gamybai. Tuo tarpu pagal priemonę „Perėjimas prie ne žemės ūkio veiklos“ parama teikiama produktų, nepatenkančių į Sutarties I priedą, gamybai.

Be to, priemonės „Žemės ūkio valdų modernizavimas“, „Pusiau natūrinių ūkių rėmimas“ ir „Perėjimas prie ne žemės ūkio veiklos“ sudaro galimybę išnaudoti visus turimus išteklius ir užtikrinti pilną užimtumą ūkyje.

Takoskyra su ES struktūriniais fondais:

Ekonomikos augimo veiksmų programa

(Prioritetas Nr. 2 „Verslo produktyvumo didinimas ir aplinkos verslui gerinimas“)

Europos regioninės plėtros fondas (ERPF):

1. Finansinės inžinerijos priemonės (mikrokreditai, garantijos, rizikos kapitalo fondai).

2. Priemonės, skirtos verslo aplinkai gerinti: duomenų bazėms kurti, rinkai nustatyti, informacijos sklaidos verslui: seminarams, konferencijoms, t. y. verslo asociacijų kooperacijai ar verslo informaciniam centrui ir t. t. kurti, keistis su kitomis susijusiomis institucijomis patirtimi ir t. t.

Europos žuvininkystės fondas:

- investicijos *statybai*, akvakultūros produktų įrenginių *modernizavimui ir plėtrai*, kai pareiškėjai yra fiziniai ir juridiniai asmenys, užsiimantys ar siekiantys užsiimti komercine akvakultūra.
- investicijos, skirtos statybai, *žuvų perdirbimo* įrangos plėtrai ir modernizavimui.

2 PRIEMONĖ PARAMA VERSLO KŪRIMUI IR PLĖTRAI

Priemonės kodas – 312.

TEISINIS PAGRINDAS

Tarybos reglamento 1698/2005 52 straipsnio (a) dalies (ii) papunktis, 54 straipsnis.
Komisijos reglamento (EB) Nr. 1974/2006 II priedo 5.3.3.1.2. punktas.

1. PRIEMONĖS PAGRINDIMAS

Europos Sąjungoje, kaip ir kituose pasaulio regionuose, didelis dėmesys skiriamas smulkaus ir vidutinio verslo plėtrai. Lietuvos ūkio plėtros iki 2015 m. ilgalaikėje strategijoje nurodyta, kad smulkaus ir vidutinio verslo plėtotė Lietuvoje turėtų tapti viena iš prioritetinių ekonominės politikos kryptių. Mikroįmonės turi didelę įtaką ekonominiam augimui. Šių įmonių plėtra sudarys galimybę įvairinti ekonominę veiklą kaime, didinti gyventojų pajamas ir užimtumą.

Kaimo vietovės Lietuvoje užima 97,4 proc. visos teritorijos, o kaimo gyventojai sudaro 33,4 proc. visų gyventojų. Įgyvendinant Kaimo plėtros programą (KPP) (įskaitant šią priemonę) kaimo vietovė laikomas kaimas, mažas miestelis ar miestas, kuriame gyvena ne daugiau kaip 6 tūkst. gyventojų; savivaldybių centrai laikomi paramai pagal šią priemonę netinkama vietovė.

Lietuvos žemės ūkio sektoriuje dirba apie pusė kaimo gyventojų. Lietuvoje susiduriama su socialine problema: mažėjant užimtų žemės ūkyje gyventojų skaičiui, kol kas nėra sukurta pakankamai galimybių surasti darbą iš žemės ūkio sektoriaus pasitraukiantiems darbuotojams. Nepakankama kaimo ekonominės veiklos sferų plėtra ir lėtas naujų darbo vietų kūrimas lemia lėtai didėjantį žmonių užimtumą kaime, lėtai mažėjantį atotrūkį tarp miesto ir kaimo gyventojų pragyvenimo lygio. Tai ypač aktualu nenašių žemių regionams, kuriuose užsiimti tradicine žemės ūkio veikla nėra ekonomiškai tikslinga.

2005 m. duomenimis kaime veikė 8 tūkst. mažųjų ir vidutinių įmonių (MVĮ). Lietuvoje 1 tūkst. kaimo gyventojų tenka 7 MVĮ įmonės, tuo tarpu ES 15 šis rodiklis siekia 24 MVĮ. Daugiausia Lietuvos kaimo vietovėse užsiima prekyba (39 proc. MVĮ), šiek tiek mažiau – pramone (20,3 proc.) ir paslaugomis (20,6 proc.); žemės ūkio, medžioklės ir miškininkystės veikla – 15 proc.

Nacionalinėje kaimo plėtros 2007–2013 m. strategijoje numatoma, kad iki 2013 m. kaime galėtų veikti apie 10 tūkst. MVĮ, per 2007–2013 m. susikurtų 2 tūkst. naujų MVĮ įmonių, iš kurių 70 proc., t. y. 1,4 tūkst. būtų mikroįmonės. Darant prielaidą, kad vidutiniškai mikroįmonėje bus sukuriama po 3 darbo vietas, iš viso būtų sukurta apie 4 tūkst. darbo vietų kaimo gyventojams.

2. PRIEMONĖS APIBŪDINIMAS

Priemonė yra investicinio pobūdžio.

Ši priemonė skirta kaimo gyventojų verslumui skatinti, užimtumui didinti, kaimo ekonomikai įvairinti ir plėtoti smulkųjų verslą kaime.

Parama pagal šią priemonę teikiama mikroįmonėms kaime ir kaimo gyventojams, užsiimantiems ne žemės ūkio veikla.

Mikroįmone laikoma savarankiška įmonė, kurioje dirba ne daugiau kaip 10 darbuotojų ir kurios metinė apyvarta ir (arba) metinis balansas neviršija 2 mln. EUR. Parama teikiama naujoms mikroįmonėms steigti, taip pat jau veikiančiųjų plėtrai.

Kaimo gyventojas, prašantis paramos pagal šią priemonę, privalo turėti atitinkamą kompetenciją ir patirtį toje ne žemės ūkio veiklos srityje, kurioje prašo paramos. Taip pat pareiškėjas turi vykdyti finansinę apskaitą ir turėti verslo liudijimą ar individualios veiklos, kuri numatyta projekte, pažymėjimą.

Parama teikiama ne žemės ūkio veiklai kaime, įskaitant paslaugas (tokias kaip kirpykla, siuvykla, baldų gamyba), nedidelio kiekio produktų, kurie nepatenka į Sutarties I priedą, gamybai, amatus ir amatų centrų kūrimą kaimo vietovėse (pelno siekiantys projektai). Yra nustatytas pagal šią priemonę neremiamų veiklų sąrašas.

3.TIKSLAI

3.1. Bendrasis tikslas

Remti mikroįmonių ir kitų smulkiojo verslo iniciatyvų kūrimą ir plėtrą kaime, skatinant ne žemės ūkio srities veiklą, sukuriančių naujų darbo vietų bei papildomų pajamų šaltinių ir tokiu būdu gerinti gyvenimo kokybę kaime.

3.2. Specialieji tikslai

- 3.2.1.Sukurti naujas ir išlaikyti esamas darbo vietas kaimo gyventojams.
- 3.2.2.Didinti ne žemės ūkio srities veiklos įvairovę ir apimtį kaime.
- 3.2.3.Skatinti paslaugų plėtrą.
- 3.2.4.Remti ir gaivinti kaimo paveldo vertybes.

3.3. Veiklos tikslai

- 3.3.1. Skatinti kaimo gyventojų, ypač jaunimo ir moterų, verslumą.
- 3.3.2. Remti naujas smulkaus verslo iniciatyvas kaime.
- 3.3.3. Stiprinti veikiančių mikroįmonių gyvybingumą ir skatinti jų modernizavimą.
- 3.3.4. Puoselėti amatų technologijas, sudaryti sąlygas reprezentuoti amatų gaminius ir jais prekiauti.

4.VEIKLOS SRITYS IR TAIKYMAS

4.1. Pirmoji veiklos sritis

Parama teikiama ne žemės ūkio srities veiklai, įskaitant paslaugas, amatus ir amatų centrų kūrimą (pelno siekiančius projektus).

4.2. Antroji veiklos sritis

Produktų, nepatenkančių į Sutarties I priedą, nedidelės apimties gamyba.

4.3. Pagal šią priemonę neremiamos šios veiklos:

- 4.3.1.Medžioklė, gaudymo spąstais bei medžioklės patirties skleidimas ir kitos susijusios paslaugos.
- 4.3.2.Alkoholinių gėrimų gamyba.
- 4.3.3.Tabako gaminių gamyba;
- 4.3.4.Ginklų ir šaudmenų gamyba.
- 4.3.5.Didmeninė ir mažmeninė prekyba.
- 4.3.6.Finansinis tarpininkavimas, pagalbinė finansinio tarpininkavimo veikla.
- 4.3.7.Draudimo ir pensijų lėšų kaupimas;
- 4.3.8.Nekilnojamojo turto operacijos.
- 4.3.9.Teisinė veikla.
- 4.3.10. Azartinių lošimų ir lažybų organizavimo veikla.
- 4.3.11. Pagal KPP 1–2 kryptių priemonės remiamos veiklos.
- 4.3.12. Kaimo turizmo ir stovyklaviečių veikla.
- 4.3.13. Žuvininkystė ir kitos susijusios veiklos, remiamos pagal Lietuvos 2007–2013 m. žuvininkystės sektoriaus veiksmų programą.

5. PARAMOS GAVĖJAI

5.1. Pagal pirmąją veiklos sritį

5.1.1. pelno siekianti mikroįmonė, galinti užsiimti gamybine ir (arba) komercine veikla, kurioje dirba mažiau kaip 10 darbuotojų ir kurios metinė apyvarta ir (arba) metinis balansas neviršija 2 mln. EUR.

Parama gali būti teikiama:

5.1.1.1. Mikroįmonės veiklos plėtrai.

5.1.1.2. Naujai mikroįmonei steigti⁶.

5.1.2. Kaimo gyventojas.

5.2. Pagal antrąją veiklos sritį

Mikroįmonė, kaip tai yra apibrėžta priemonės aprašymo 5.1.1 punkte.

6. VALSTYBĖS PAGALBA

Parama pagal šią priemonę turi būti skiriama nepažeidžiant valstybės pagalbos taisyklių, vadovaujantis 2006 m. gruodžio 15 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 1998/2006 dėl Sutarties 87 ir 88 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai OL L 379, 2006 12 28⁷.

7. TINKAMOS FINANSUOTI IŠLAIDOS

7.1. Gamybinių ir kitų, būtinų projektui įgyvendinti, pastatų ir (ar) statinių statyba bei rekonstrukcija, įskaitant statybinių medžiagų įsigijimą ir darbus ūkio būdu.

7.2. Naujos technikos ir įrangos, įskaitant kompiuterinę ir programinę įrangą, skirtos projekto reikmėms, įsigijimas.

7.3. Verslo infrastruktūros kūrimas (apšvietimas, privažiavimas, kanalizacijos sistema ir kt.).

7.4. Interneto svetainės kūrimas.

7.5. Bendrosios išlaidos.

7.6. Projekto viešinimo išlaidos.

8. TINKAMUMO KRITERIJAI IR REIKALAVIMAI PARAMAI GAUTI

8.1. Visiems pareiškėjams

8.1.1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias nuostatas bei reikalavimus, nustatytus KPP I priedo Bendrosios dalies 2–3 skyriuose⁸;

8.1.2. Projektas turi būti įgyvendinamas kaimo vietovėje, t. y. kaime, miestelyje, mieste, kur gyvena iki 6 tūkst. gyventojų; savivaldybių centrai nepriskiriami prie vietovių, tinkamų paramai pagal šią priemonę gauti;

8.1.3. Pareiškėjas verslo plane turi įrodyti, kad ūkio subjektas atitinka ekonominio gyvybingumo kriterijų⁹.

8.2. Mikroįmonei

⁶ Paraiškos teikimo metu mikroįmonė neturi būti įregistruota. Mikroįmonės įregistravimas atliekamas po paramos paskyrimo iki sutarties pasirašymo.

⁷ Bendorji *de minimis* pagalbos suma, suteikta tai pačiai įmonei pagal *de minimis* taisyklę, negali viršyti 200 tūkst. EUR ribos per 3 fiskalinių metų laikotarpį.

⁸ Projektams, pagal kuriuos siekiama įkurti mikroįmonę, šis reikalavimas įvertinamas paramos sutarties pasirašymo momentu.

⁹ Projektams, pagal kuriuos siekiama įkurti mikroįmonę, šis reikalavimas įvertinamas paramos sutarties pasirašymo momentu.

8.2.1. Mikroįmonė turi būti įregistruota ir veikianti kaimo vietovėje, t. y. kur gyvena iki 6 tūkst. gyventojų (savivaldybių centrai nepriskiriami prie vietovių, tinkamų paramai gauti) ir užsiimti ne žemės ūkio veikla¹⁰.

8.2.2. Ne mažiau kaip vienas mikroįmonės darbuotojas turi būti reikiamos kvalifikacijos arba išsipareigoti išklaudyti mokymo programą bei pateikti tai patvirtinantį sertifikatą iki paramos sutarties pasirašymo¹¹.

8.2.3. Ne mažiau kaip 50 proc. mikroįmonės darbuotojų turi būti nuolatiniai kaimo gyventojai¹².

8.3. Kaimo gyventojui

8.3.1. Pareiškėjas turi būti reikiamos kvalifikacijos arba išsipareigoti išklaudyti mokymo programą bei pateikti tai patvirtinantį sertifikatą iki paramos sutarties pasirašymo.

8.3.2. Pareiškėjas kaimo vietovėje turi užsiimti konkrečia projekte numatyta ne žemės ūkio veikla, mažiausiai 2 pastaruosius metus iki paraiškos pateikimo bei vykdyti šio verslo finansinę atskaitomybę arba išsipareigoti ją vykdyti nuo paraiškos paramai pateikimo datos.

8.3.3. Pareiškėjas privalo turėti verslo liudijimą arba individualios veiklos, numatytos projekte, pažymėjimą, jei tai numato projekte šią veiklą reglamentuojantys nacionaliniai teisės aktai.

9. PRIORITETINIAI ATRANKOS KRITERIJAI

9.1. Pareiškėjas nėra gavęs Bendrijos investicinės paramos žemės ūkiui ir kaimo plėtrai;

9.2. Prašoma paramos amatų plėtrai;

9.3. Sukuriamų darbo vietų skaičius.

9.4. Projektas įgyvendinamas mažiau palankioje ūkininkauti vietovėje ir (arba) probleminiame regione, nustatyme pagal ŽŪM taisykles;

9.5. Prašoma paramos veiklai, kuri atitinka VVG vietos plėtros strategiją, patvirtintą ŽŪM.

9.6. Pareiškėjas yra mikroįmonė, registruota ir veikianti kaimo vietovėje ne mažiau kaip 2 pastaruosius metus iki paraiškos pateikimo¹³.

9.7. Projektas, kurio vidinė gražos norma yra didesnė ir (arba) pagal kitus ŽŪM nustatytus kriterijus.

Prioritetinių atrankos kriterijų taikymo metodas aprašytas KPP I priedo 2 skyriuje.

10. PARAMOS INTENSYVUMAS

10.1. Pirmoji veiklos sritis

10.1.1. Finansuojama iki 50 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų;

10.1.2. Jeigu paramos gavėjas yra mikroįmonė, didžiausia paramos suma vienam projektui – iki 200 tūkst. EUR.

10.1.3. Jeigu paramos gavėjas yra kaimo gyventojas, didžiausia paramos suma vienam projektui – iki 40 tūkst. EUR.

10.2. Antroji veiklos sritis

10.2.1. Finansuojama iki 50 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų.

¹⁰ Projektams, pagal kuriuos siekiama įkurti mikroįmonę, šis reikalavimas įvertinamas paramos sutarties pasirašymo momentu.

¹¹ Projektams, pagal kuriuos siekiama įkurti mikroįmonę, šis reikalavimas įvertinamas paramos sutarties pasirašymo momentu.

¹² Projektams, pagal kuriuos siekiama įkurti mikroįmonę, šis reikalavimas įvertinamas paramos sutarties pasirašymo momentu.

¹³ Šis prioritetas atrankos kriterijus taikomas mikroįmonėms.

10.2.2. Didžiausia paramos suma vienam projektui – iki 200 tūkst. EUR.

11. FINANSAVIMAS

Finansavimas 2007–2013 m. (einamosiomis kainomis)

Metai	Viešoji parama, iš viso		Bendrijos finansavimas		Nacionalinis finansavimas	
	EUR	proc.	EUR	proc.	EUR	proc.
2007–2013						
Parama verslui kurti ir jo plėtrai	97 696 507	50	73 272 380	75*	24 424 127	25*

*Pagal Reglamento 1698/2005 70 straipsnio 2 punkto b papunktį, jeigu projektas įgyvendinamas *Leader* metodu, 80 proc. viešųjų tinkamų finansuoti projekto išlaidų finansuojama iš Bendrijos ir 20 proc. šių išlaidų – iš nacionalinio biudžeto lėšų.

12. TĘSTINIAI ĮSIPAREIGOJIMAI

Nauja priemonė, tęstinių įsipareigojimų nėra.

13. NUMATOMI RODIKLIAI PAGAL BENDRIJOS BENDRUOSIUS RODIKLIUS

Rodiklio tipas	Rodiklis	2013 m. tikslas
Produkto rodikliai	1. Paramą gavusių mikroįmonių ir kaimo gyventojų skaičius:	660 vnt.
	1) pagal pareiškėjo statusą:	
	- naujai įsteigtų mikroįmonių skaičius	50 proc./ 330 vnt.
	- jau veikiančių mikroįmonių skaičius	20 proc. / 132 vnt.
	- kaimo gyventojų skaičius (dirbančių pagal verslo liudijimą arba individualios veiklos pažymėjimą)	30 proc. / 198
	2) pagal įmonę valdančio asmens / kaimo gyventojų lytį:	
	- pareiškėjų moterų / moterų valdomų įmonių skaičius	50 proc. / 330 vnt.
	- pareiškėjų vyrų / vyrų valdomų įmonių skaičius	50 proc. / 330 vnt.
	3) pagal pareiškėjo / įmonę valdančio asmens amžių:	
	- iki 25	6 proc. / 40 vnt.
	- 25 iki 40	25 proc. / 165
	- vyresni kaip 40	69 proc. / 455
	4) pagal ne žemės ūkio veiklos rūšį:	
	- amatai	10 proc. / 66
	- produktų, nepatenkančių į Sutarties I priedą, nedidelės apimties gamyba	20 proc. / 132
	- kiti ne žemės ūkio verslai	50 proc. / 330

	- paslaugos	20 proc. / 132
	5) Bendra paslaugoms skirtų investicijų apimtis (privačių investicijų ir viešosios paramos suma):	39 078 603 EUR
	2. Sukurtų amatų centrų skaičius (pelno siekiantys projektai)	5
Rezultato rodikliai	1. Bendras sukurtų darbo vietų skaičius, įskaitant individualiai veikiančius asmenis (dirbančius pagal verslo liudijimą arba individualios veiklos pažymėjimą):	3 500 vnt.
	1) pagal įdarbintų asmenų lytį:	
	- vyrai	50 proc. / 1750
	- moterys	50 proc. / 1750
	2) pagal įdarbintų asmenų amžių:	
	- iki 25	15 proc. / 525
	- 25– 40	30 proc. / 1050
	- vyresni kaip 40	55 proc. / 1925
	3) pagal įdarbintų asmenų veiklą:	
	- žemės ūkio veikla užsiimančių asmenų	60 proc. / 2100
	- ne žemės ūkio veikla užsiimančių asmenų	40 proc. / 1400
	3. Kaimo gyventojų dalis, besinaudojančių geresnėmis paslaugomis	3 proc.
3. Bendrosios pridėtinės vertės paramą gavusiose mikroįmonėse, užsiimančiose ne žemės ūkio veikla, augimas	15 proc.	
Poveikio rodikliai	Ekonomikos augimas ne žemės ūkio sektoriuje (BPV)	4–5 proc.
	Užimtumo padidėjimas ne žemės ūkio sektoriuje	5 proc.

Pradiniai rodikliai

Ekonomikos augimas ne žemės ūkio sektoriuje (BPV) (nėra duomenų)	Užimtumo padidėjimas ne žemės ūkio sektoriuje 2000–2005 m. išaugo 5,4 proc.	Individualia ne žemės ūkio veikla užsiimančių ūkio subjektų skaičiaus padidėjimas (nėra duomenų)
--	---	--

14. SANKCIJOS

Jei Agentūra nustato aplaidumo, projekto ir (arba) paraiškos reikalavimų nesilaikymo atvejį ar apie tokį atvejį sužino iš kitų šaltinių, Agentūra turi teisę inicijuoti paramos teikimo sustabdymą ir (arba) reikalauti grąžinti visą arba dalį suteiktos paramos.

15. RYŠYS SU KITOMIS KPP PRIEMONĖMIS, PRIEMONIŲ TAKOSKYRA IR SUDERINAMUMAS SU KITOMIS BENDRIJOS FINANSAVIMO PRIEMONĖMIS

Priemonė „**Parama verslo kūrimui ir plėtrai**“ siejasi su kitomis KPP priemonėmis.

„**Perėjimas prie ne žemės ūkio veiklos**“. Takoskyra tarp šių priemonių nustatyta pagal paraiškos teikimo metu vykdomos ekonominės veiklos rūšį: pagal priemonę „Perėjimas prie ne žemės ūkio veiklos“ pareiškėjas turi užsiimti žemės ūkio veikla ne mažiau kaip 2 paskutinius metus iki paraiškos pateikimo (o pajamos iš žemės ūkio sudaro ne mažiau kaip 50 proc. visų pajamų). Tuo tarpu pagal priemonę „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“ pareiškėjas turi užsiimti ne žemės ūkio veikla.

„**Kaimo turizmo veiklos skatinimas**“. Takoskyra tarp šių priemonių nustatyta pagal remiamos ne žemės ūkio veiklos rūšis: pagal priemonę „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“ parama teikiama įvairioms ne žemės ūkio veiklos sritims, tačiau nedubliuojant pagal kitas priemones remiamų veiklos sričių. Taigi kaimo turizmas bei stovyklaviečių kaime įkūrimas ir plėtra negali būti remiami pagal priemonę „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“.

„**Kaimo atnaujinimas ir plėtra**“. Amatų plėtra, įskaitant amatų centrų kūrimą, *inter alia* numatyta abiejose priemonėse. Kiek tai susiję su amatais, takoskyra nustatyta pagal projekto rūšį. Pelno siekiantys projektai remiami pagal priemonę „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“, tuo tarpu viešieji (ne pelno) projektai, skirti tradicinių amatų centrams kurti, remiami pagal priemonę „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“.

„**Išmokos ūkininkaujantiems vietovėse su kliūtimis, išskyrus kalnuotas vietoves (mažiau palankios ūkininkauti vietovės)**“. Ne žemės ūkio veiklos plėtra prioritetiškai skatinama mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse, kur pajamos iš tradicinio ūkininkavimo yra menkos. Abi priemonės prisideda prie socialinės bei ekonominės kaimo ir miesto vietovių sanglaudos.

„**Žemės ūkio valdų modernizavimas**“. Takoskyra tarp šių priemonių nustatyta pagal šiuos kriterijus:

- paslaugų rūšis: pagal priemonę „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ parama teikiama paslaugoms žemės ūkiui, o pagal priemonę „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“ – kaimo gyventojams reikalingoms paslaugoms, nesusijusioms su žemės ūkiu.

- produkto rūšis: pagal priemonę „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ parama teikiama produktų, patenkančių į Sutarties I priedą, gamybai. Tuo tarpu pagal priemonę „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“ parama teikiama produktų, nepatenkančių į Sutarties I priedą, gamybai.

Be to, priemonės „**Žemės ūkio valdų modernizavimas**“, „**Pusiau natūrinių ūkių rėmimas**“ ir „**Perėjimas prie ne žemės ūkio veiklos**“ sudaro galimybę išnaudoti visus turimus išteklius ir užtikrinti ūkyje pilną užimtumą.

Takoskyra su **ES struktūriniais fondais** nustatyta pagal šiuos kriterijus:

- paramos rūšis: **ERPF** parama teikiama mažoms ir vidutinėms įmonėms finansinės inžinerijos priemonėmis (mikrokreditai, garantijos, rizikos kapitalo fondai).

- veiklos sritis: **ERPF** parama skirta verslo aplinkai gerinti: duomenų bazėms kurti, rinkai nustatyti, verslo informacijos sklaidos verslui: seminarams, konferencijoms ir t. t., verslo asociacijų kooperacijai ar verslo informaciniams centrams ir t. t. kurti; su kitomis susijusiomis institucijomis keitimasis patirtimi ir t. t. Taip pat ERPF parama teikiama verslo aplinkos infrastruktūrai: ne kaimo vietovėse esančių verslo inkubatorių ir informacinių centrų plėtrai (galutiniai paramos gavėjai: savivaldybės, verslo informaciniai centrai, verslo inkubatoriai).

Takoskyra su Europos žuvininkystės fondu (**EŽF**) nustatyta pagal veiklos sritį: EŽF parama teikiama investicijoms statybai, įrangai, skirtai akvakultūros gamybai, plėtrai ir modernizavimui, kai pareiškėjai yra įmonės ir fiziniai asmenys, užsiimantys ar siekiantys užsiimti komercine akvakultūra; investicijos, skirtos statybai, žuvų perdirbimo įrenginiams modernizuoti ir plėtrai.

3 PRIEMONĖ

KAIMO TURIZMO VEIKLOS SKATINIMAS

Priemonės kodas – 313.

TEISINIS PAGRINDAS

Tarybos reglamento 1698/2005 52 straipsnio (a) punkto (iii) papunktis, 55 straipsnis.
Komisijos reglamento (EB) Nr. 1974/2006 II Priedo 5.3.3.1.3 punktas.

1. PRIEMONĖS PAGRINDIMAS

Kaimo vietovės Lietuvoje užima 97,4 proc. visos teritorijos, o kaimo gyventojai sudaro 33,4 proc. visų gyventojų. Įgyvendinant KPP, kaimo vietovė laikomas kaimas, mažas miestelis ar miestas, kuriame gyvena ne daugiau kaip 6 tūkst. gyventojų, išskyrus kaimo turizmo veiklos sritį, kuri įgyvendinama kaimo vietovėse, turinčiose iki 3 tūkst. gyventojų; savivaldybių centrai laikomi paramai pagal šią priemonę netinkama vietovė.

Lietuvos kaimo vietovėse poilsiavietės tradiciškai yra priimtinos daugumai šalies gyventojų. Lietuvos rekreacinį potencialą, tinkamą kaimo turizmo plėtrai, sudaro gausūs miškai (32 proc. šalies teritorijos), tankus vidaus vandenų tinklas (2 850 ežerų, ir 758 upių), kultūros paveldo objektai ir tradiciniai amatai, kurių išsidėstymas suformuoja prioritetinius teritorinius kaimo turizmo plėtojimo regionus – Rytų Aukštaitijos ežerų ir miškų, Dzūkijos miškų, upių ir ežerų, Žemaitijos aukštumų ir Pamario regionus. Pažymėtina, kad dauguma rekreaciniais išteklių pasižyminčių vietovių yra mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse, todėl čia patraukli žemės ūkiui alternatyviosios veiklos plėtra.

Kaimo turizmas yra labai veiksminga gamtos ir kultūros paveldo vertybių, kultūros ir tradicijų išsaugojimo priemonė, skatinanti teikti prasmę senų autentiškų gyvenamosios ir ūkinės paskirties pastatų išsaugojimui ir atstatymui, savitų kraštovaizdžių apsaugai, socialinių ir istorinių reiškių pristatymui, didina visuomenės domėjimąsi gamta, tradicijomis ir papročiais.

Nacionalinės turizmo informacijos sistemos duomenimis, 2003 m. veikė 284 kaimo turizmo sodybos, 2004 m. šis skaičius išaugo iki 376; 2005 m. – iki 438; 2006 m. – iki 510 kaimo turizmo sodybų; per 2003–2005 m. laikotarpį jų padaugėjo 1,8 karto. Kaimo turizmo sodybose, 2005 m. duomenimis, apsilankė 155 tūkst. poilsiautojų. Metinis padidėjimas, palyginti su 2004 m., buvo 52 proc. Lietuvos gyventojų ir 40 proc. užsienio valstybių gyventojų. Susidomėjimas kaimo turizmu atsispindi ir Bendrijos investicinės paramos analizėje: SAPARD programai pateiktos 45 paraiškos kaimo (parama suteikta 17 teigiamai įvertintų projektų, skiriant 1 mln. 795 tūkst. 644 EUR paramą), o 2004–2006 m. BPD laikotarpiu pateikta 118 paraiškų (parama suteikta 54 teigiamai įvertintiems projektams, skiriant 16 mln. 913 tūkst. 809 EUR paramą).

Kaimo turizmas turi didelį plėtros potencialą, nes auga poreikis poilsiauti kaimo turizmo sodybose, ir didėja kaimo gyventojų, ketinančių imtis šio ne žemės ūkio verslo, dalis. Nors kaimo turizmas pastaraisiais metais tapo vienu iš populiariausių ne žemės ūkio verslų kaime, šių paslaugų pasiūla, kokybė ir įvairovė nėra pakankama.

Kaimo turizmas yra augantis ekonominės veiklos sektorius, sudarantis galimybę įvairinti ekonominę veiklą užsiimantiems žemės ūkiu asmenims, susikurti papildomą pajamų šaltinį, didinti kaimo gyventojų užimtumą bei jų verslumą.

2. PRIEMONĖS APIBŪDINIMAS

Priemonė yra investicinio pobūdžio.

SAPARD bei 2004–2006 m. BPD programavimo laikotarpiais šios priemonės populiarumas tarp pareiškėjų smarkiai išaugo. Atsižvelgiant į tai, 2007–2013 m. didelį dėmesį numatoma skirti kaimo turizmo paslaugų kokybei gerinti, jų įvairovės didinti, taip pat inovacijoms kaimo turizmo versle diegti. Siekiant padidinti kaimo turizmo paslaugų įvairovę, skatinama jungti tradicines žemės ūkio veiklas su paslaugomis turistams, pavyzdžiui, tiekti poilsiautojams šviežius, ūkyje užaugintus produktus, teikti rekreacines paslaugas (vandens sportas, jodinėjimas, įvadinis kursas į tradicinę žemdirbystę ir t. t.). Tokiu būdu kaimo gyventojai gali užsitikrinti ilgalaikių darbo vietų ir papildomų pajamų.

Atsižvelgiant į išaugusį poilsio kaime populiarumą ir siekiant rekreacinių paslaugų kaime įvairovės, parama taip pat teikiama stovyklavietėms kaime kurti ir jų plėtrai, išskyrus stovyklavietes miško vietovėje, kadangi jos remiamos pagal 2 krypties priemonę „Ne pelno siekiančios investicijos miškuose“.

Siekiant, kad priemonė prisidėtų prie kultūros paveldo puoselėjimo, skatinamas lietuviškųjų tradicijų laikymasis kuriant naują kaimo turizmo sodybą.

Parama pagal šią priemonę teikiama fiziniams asmenims, t. y. ūkininkams ar kaimo gyventojams.

3. TIKSLAI

3.1. Bendrasis tikslas

Gerinti gyvenimo kokybę ir didinti užimtumą kaime, plėtojant kaimo turizmą, kuris didina gyventojų užimtumą ir sukuria papildomų pajamų šaltinį.

3.2. Specialieji tikslai

- 3.2.1. Didinti gyventojų užimtumą ir plėtoti ne žemės ūkio veiklas kaime.
- 3.2.2. Didinti kaimo turizmo paslaugų patrauklumą.
- 3.2.3. Didinti nakvynės vietų skaičių kaimo turizme.
- 3.2.4. Didinti vietovių kaime (stovyklaviečių), skirtų trumpalaikiam poilsiui ir (arba) nakvynei, skaičių.
- 3.2.5. Gerinti rekreacinę infrastruktūrą kaime.

3.3. Veiklos tikslai

- 3.3.1. Sukurti didesnę kaimo turizmo paslaugų įvairovę bei gerinti šių paslaugų kokybę.
- 3.3.2. Saugoti kaimo paveldą, atkuriant arba kuriant naujas sodybas, puoselėjančias lietuviškąsias architektūros ir kulinarijos tradicijas.
- 3.3.3. Remti stovyklaviečių kaimo vietovėse įkūrimą ir plėtrą.

4. VEIKLOS SRITYS IR TAIKYMAS

4.1. Pirmoji veiklos sritis

Kaimo turizmo skatinimas, įskaitant amatų plėtrą kaimo turizmo sodybose.

4.2. Antroji veiklos sritis

Stovyklaviečių kaimo vietovėse įkūrimas ir plėtra (išskyrus miško vietovėse).

5. VALSTYBĖS PAGALBA

Parama pagal šią priemonę turi būti skiriama nepažeidžiant valstybės pagalbos taisyklių, vadovaujantis 2006 m. gruodžio 15 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 1998/2006 dėl Sutarties 87 ir 88 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai OL L 379, 2006 12 28¹⁴.

6. PARAMOS GAVĖJAI

6.1. Ūkininkas.

6.2. Kaimo gyventojas.

7. TINKAMOS FINANSUOTI IŠLAIDOS

7.1. Projekto reikmėms skirtų pastatų ir (arba) statinių statyba bei rekonstrukcija, įskaitant statybinių medžiagų įsigijimą ir darbus ūkio būdu.

7.2. Naujos technikos, technologinių įrenginių, įrangos, įskaitant kompiuterinę ir programinę įrangą, skirtos projekto reikmėms, įsigijimas.

7.3. Infrastruktūros kūrimas:

7.3.1. verslo infrastruktūros (apšvietimas, privažiavimas, kanalizacijos sistema ir t. t.);

7.3.2. nedidelės informacinės infrastruktūros (informaciniai stendai, turistinių vietų nuorodos ir kt.);

7.3.3. rekreacinės infrastruktūros (prieiga prie gamtos objektų, nedidelio masto apgyvendinimo paslaugos, pakrančių tvarkymas ir kt.).

7.4. Kaimo turizmo paslaugų teikimo rinkodara, plėtra (internetu svetainės sukūrimas, kt.).

7.5. Bendrosios išlaidos.

7.6. Projekto viešinimo išlaidos.

8. TINKAMUMO KRITERIJAI IR REIKALAVIMAI PARAMAI GAUTI

8.1. Pirmajai ir antrajai veiklos sritims

8.1.1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias nuostatas bei reikalavimus, nustatytus KPP I priedo Bendrosios dalies 2–3 skyriuje.

8.1.2. Pareiškėjas privalo turėti reikiamą kvalifikaciją arba išsipareigoti baigti specializuotus mokymo kursus bei pateikti tai patvirtinantį pažymėjimą iki paramos sutarties pasirašymo.

8.1.3. Pareiškėjas verslo plane turi įrodyti, kad ūkio subjektas atitinka ekonominio gyvybingumo kriterijų;

8.1.4. Projekto vykdytojas privalo turėti verslo liudijimą arba individualios veiklos, numatytos projekte, pažymėjimą.

8.1.5. Projektas turi būti įgyvendinamas kaimo vietovėje, t. y. kaime, mažame mieste ar mieste, kur gyventojų ne daugiau kaip:

8.1.5.1. 3 tūkst. – pagal Pirmąją veiklos sritį.

8.1.5.2. 6 tūkst., išskyrus miškus – pagal antrąją veiklos sritį.

8.1.5.3. Savivaldybių centrai pagal šią priemonę laikomi netinkama vietoje paramai gauti.

8.2. Pirmajai veiklos sričiai

8.2.1. Naujai kuriamos kaimo turizmo sodybos plotas turi būti ne mažesnis kaip 0,7 ha¹⁵;

¹⁴ Bendra *de minimis* pagalbos suma, suteikta tai pačiai įmonei pagal *de minimis* taisyklę, negali viršyti 200 tūkst. EUR ribos per 3 fiskalinių metų laikotarpį.

¹⁵ Šis kriterijus taikomas tik naujai kuriamoms kaimo turizmo sodyboms.

8.2.2. Atstumas nuo naujai kuriamos kaimo turizmo sodybos iki magistralinių kelių Vilnius–Klaipėda, Vilnius–Panevėžys, Saločiai–Kalvarija, turi būti ne mažesnis negu 0,5 km¹⁶;

8.2.3. Įgyvendinus investicijas kaimo turizmo sektoriuje, numerių skaičius apgyvendinamosiose patalpose privalo neviršyti Turizmo įstatyme nustatyto skaičiaus.

9. PRIORITETINIAI ATRANKOS KRITERIJAI

9.1. Pareiškėjas nėra gavęs Bendrijos investicinės paramos žemės ūkiui ir kaimo plėtrai.

9.2. Pareiškėjas vykdo ekonominę ir (arba) profesinę veiklą kaimo vietovėje ne mažiau kaip 2 pastaruosius metus iki paraiškos pateikimo.

9.3. Pareiškėjas yra ūkininkas iki 40 metų amžiaus.

9.4. Prašoma paramos veiklai, kuri atitinka VVG vietos plėtros strategiją, patvirtintą ŽŪM.

9.5. Sukuriama tradicinė sodyba, puoselėjanti kaimo architektūrą, kulinarinį paveldą¹⁷.

9.5. Projekte numatyta įdiegti inovaciją.

9.6. Projektas įgyvendinamas šalia turizmo maršrutų.

9.7. Projektas, kurio vidinė gražos norma yra didesnė, ir (arba) pagal kitus ŽŪM nustatytus kriterijus.

Prioritetinių atrankos kriterijų taikymo metodas aprašytas KPP I priedo 2 skyriuje.

10. PARAMOS INTENSYVUMAS

10.1. Pirmoji veiklos sritis

10.1.1. Finansuojama iki 50 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų.

10.1.2. Didžiausia paramos suma vienam projektui – iki 200 tūkst. EUR.

10.2. Antroji veiklos sritis

10.2.1. Finansuojama iki 50 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų.

10.2.2. Didžiausia paramos suma vienam projektui – iki 40 tūkst. EUR.

10.3. Teikdamas paraišką, pareiškėjas paramos gali kreiptis pagal abi priemonės veiklos sritis. Tokiu atveju didžiausia paramos suma bendram projektui negali viršyti 200 tūkst. EUR.

11. FINANSAVIMAS

Finansavimas 2007–2013 m. (einamosiomis kainomis)

Metai	Viešoji parama iš viso		Bendrijos finansavimas		Nacionalinis finansavimas	
	EUR	proc.	EUR	proc.	EUR	proc.
2007–2013						
Iš viso	82 285 758	50	61 714 319	75*	20 571 439	25*

*Pagal Reglamento 1698/2005 70 straipsnio 2 punkto b papunktį, jeigu projektas įgyvendinamas *Leader* metodu, 80 proc. viešųjų tinkamų finansuoti projekto išlaidų finansuojama iš Bendrijos ir 20 proc. šių išlaidų – iš nacionalinio biudžeto lėšų.

12. TĘSTINIAI ĮSIPAREIGOJIMAI

¹⁶ Šis kriterijus taikomas tik naujai kuriamoms kaimo turizmo sodyboms.

¹⁷ Šis kriterijus taikomas išimtinai pirmajai veiklos sričiai.

Tęstinių ankstesnio programavimo laikotarpio įsipareigojimų nėra.

13. NUMATOMI RODIKLIAI PAGAL BENDRIJOS BENDRUOSIUS RODIKLIUS

Rodiklio tipas	Rodiklis	2013 m. tikslas
Produkto	Paramą gavusių turizmo plėtros veiklų skaičius:	570
	- nedidelės informacinės infrastruktūros kūrimas (informaciniai standai, turistinių vietų nuorodos)	200
	- rekreacinės infrastruktūros kūrimas (stovyklavietės, prieiga prie gamtos objektų, pvz., pakrančių tvarkymas, jų įrengimas ir kt.)	160
	- kaimo turizmo paslaugų teikimo rinkodara, plėtra	210
	Bendra investicijų apimtis (privatų investicijų ir viešosios paramos suma) turizmo veikloms:	164 571 516 EUR
	- nedidelės informacinės infrastruktūros kūrimas (informaciniai standai, turistinių vietų nuorodos)	10 proc. / 16 457 152 EUR
	- rekreacinės infrastruktūros kūrimas (stovyklavietės, kaimo turizmo sodybos, prieiga prie gamtinių objektų, pvz., pakrančių tvarkymas, jų įrengimas ir kt.)	80 proc. / 131 657 213 EUR
	- kaimo turizmo paslaugų teikimo rinkodara, jų plėtra	10 proc. / 16 457 152 EUR
Rezultato	Turistų (poilsiautojų kaime) skaičiaus padidėjimas:	30 proc.
	- turistų (poilsiautojų kaime) su nakvyne skaičius	25 proc.
	- turistų (poilsiautojų kaime) be nakvynės skaičius	5 proc.
	Bendras sukurtų darbo vietų (įskaitant ir asmenims, dirbančius pagal verslo liudijimą ar individualios veiklos pažymėjimą) skaičius	4 tūkst.
	1) pagal dirbančių asmenų amžių:	
	- iki 25	5 proc. /200
	- 25 – 40 m.	10 proc./400
	- vyresni kaip 40 m.	85 proc./ 3,4 tūkst.
	2) pagal dirbančiųjų asmenų lytį:	
	- moterų	50 proc./ 2 tūkst.
	- vyrų	50 proc./ 2 tūkst.
	3) pagal dirbančiųjų asmenų veiklos pobūdį:	
- asmenys, užsiimantys žemės ūkio veikla	40 proc. / 1,6 tūkst.	

	- asmenys, užsiimantys ne žemės ūkio veikla	60 proc./ 2,4 tūkst.
Poveikio	Ekonomikos augimas ne žemės ūkio sektoriuje (BPV)	4-5 proc.
	Užimtumo lygio didėjimas ne žemės ūkio sektoriuje	5 proc.

Pradiniai rodikliai

Turizmo infrastruktūra kaimo vietovėse
(nėra duomenų)

14. SANKCIJOS

Jei Agentūra nustato aplaidumo, projekto ir (arba) paraiškos reikalavimų nesilaikymo atvejį ar apie tokį atvejį sužino iš kitų šaltinių, Agentūra turi teisę inicijuoti paramos teikimo sustabdymą ir (arba) reikalauti grąžinti visą arba dalį suteiktos paramos.

15. RYŠYS SU KITOMIS KPP PRIEMONĖMIS, PRIEMONIŲ TAKOSKYRA IR SUDERINAMUMAS SU KITOMIS BENDRIJOS FINANSAVIMO PRIEMONĖMIS

Priemonė „**Kaimo turizmo veiklos skatinimas**“ siejasi su kitomis KPP priemonėmis.

„**Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas**“. Kaimo turizmu ypač skatinami užsiimti ūkininkai iki 40 metų amžiaus.

„**Perėjimas prie ne žemės ūkio veiklos**“ ir „**Parama verslo kūrimui ir plėtrai**“. Takoskyra tarp šių priemonių nustatyta pagal remiamas ne žemės ūkio veiklos rūšis: kaimo turizmas bei stovyklaviečių kaime kūrimas ir plėtra kaime remiama išimtinai pagal priemonę „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“. Tuo tarpu kitos ne žemės ūkio veiklos remiamos pagal priemones „Perėjimas prie ne žemės ūkio veiklos“ ir „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“.

„**Pusiau natūrinių ūkių rėmimas**“. Ūkių stambinimas ir struktūros gerinimas padės ūkininkams pereiti prie komercinio ūkio, tokiu būdu sukaupiant pradinę investiciją stambesniajam projektui, padedančiam pereiti nuo tradicinio ūkininkavimo prie kaimo turizmo veiklos, didinančios ūkininkų pajamas.

„**Išmokos ūkininkaujantiems vietovėse su kliūtimis, išskyrus kalnuotas vietoves (mažiau palankios ūkininkauti vietovės)**“. Kaimo turizmas ypač skatintina ne žemės ūkio veikla mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse, kur pajamos iš ūkininkavimo yra menkos.

„**Ne pelno siekiančios investicijos miškuose**“. Demarkacijos kriterijus tarp šios priemonės antrosios veiklos srities (stovyklaviečių įkūrimas ir plėtra) ir antrosios krypties priemonės „Ne pelno siekiančios investicijos miškuose“ nustatyta pagal projekto įgyvendinimo vietą: stovyklaviečių kūrimas miškuose neremiamas pagal antrosios veiklos sritį.

Takoskyra su **ES struktūriniais fondais** nustatyta pagal šiuos kriterijus:

- pareiškėjo rūši: parama pagal priemonę „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“ teikiama fiziniams asmenims, t.y. ūkininkams ir kaimo gyventojams. **ERPF** parama turizmui teikiama privatiesiems ir viešiesiems juridiniams asmenims.

- remiamą turizmo veiklos sritį: parama pagal priemonę „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“ skiriama kaimo turizmui ir stovyklavietėms kaime. **ERPF** parama galima viešosios turizmo infrastruktūros plėtrai, pasitelkiant gamtos ir kultūros paveldą, infrastruktūrai aktyviam turizmui įrengti ir modernizuoti, turizmo informacinių paslaugų plėtrai, rinkodaros priemonėms gerinti, turizmo paslaugų bei produktų įvairovės plėtrai, paslaugų kokybei gerinti; lankytinų centrų bei parodų ir aplinkos švietimo sistemoms įkurti (rekreacinių takų, apžvalgos bokštų, poilsiviečių, informacinių stendų, schemų, nuorodų, ženklų) ir t. t. nacionaliniuose, regioniniuose parkuose, gamtos paveldo objektų priežiūra ir pritaikymas lankymui.

Takoskyra su **EŽF** nustatyta pagal pareiškėją: EŽF parama teikiama turizmui, skatinti, turizmo infrastruktūrai gerinti žuvininkystės regionuose, kultūros paveldo apsaugai ir kitoms veikloms, numatytoms žuvininkystės vietos veiklos grupės patvirtintoje strategijoje (fiziniai ir juridiniai asmenys numatyti šioje strategijoje).

4 PRIEMONĖ

KAIMO ATNAUJINIMAS IR PLĖTRA

Priemonės kodas – 322.

1. TEISINIS PAGRINDAS

Tarybos reglamento (EB) Nr. 1698/2005 52 straipsnio (b) punkto (i), (ii) ir (iii) papunkčiai ir 56–57 straipsniai.

Komisijos reglamento (EB) Nr. 1974/2006 II priedo 5.3.3.2.1, 5.3.3.2.2, 5.3.3.2.3 punktai.

2. PRIEMONĖS PAGRINDIMAS

Kaimo vietovės apima 97,4 proc. visos Lietuvos teritorijos, kaimo gyventojai sudaro 33,4 proc. visų gyventojų. Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos prasme kaimo vietovė – tai kaimas, miestelis ar miestas, kuriame gyvena ne daugiau kaip 6 tūkst. gyventojų.

Daugelis Lietuvos kaimų, keičiantis nuosavybės santykiams, žmonių veiklos pobūdžiui, kaimo žmonių gyvenimo būdai, yra praradę savo patrauklumą. Kaimo gyventojų netenkina dabartinė gyvenamoji aplinka. Nepakankama kaimo ekonominės veiklos sferų plėtra ir lėtas naujų darbo vietų kūrimas kaimo vietovėse lemia mažėjantį žmonių užimtumą kaime. Pastebimai didėjantis gyvenimo kokybės atotrūkis tarp miesto ir kaimo vietovių, gerokai žemesnis kaimo gyventojų pragyvenimo lygis skatina juos išvykti į didesnius miestus ar migruoti į užsienį. Siekiant ne tik išlaikyti esamus kaimo gyventojus, bet ir pritraukti naujų ir taip užtikrinti kaimo plėtrą, būtina gerinti viešąją kaimo vietovių infrastruktūrą. Kaimo atnaujinimas tampa viena iš svarbiausių kaimo plėtros politikos priemonių ir yra skirta kaimo aplinkos patrauklumui atkurti, kaimo gyventojų gyvenimo kokybei gerinti.

3. PRIEMONĖS APIBŪDINIMAS

Priemonė yra investicinio pobūdžio.

Parama skiriama kaimo vietovėms atnaujinti ir jų plėtrai, t. y. pastatams atnaujinti, viešajai infrastruktūrai tvarkyti bei kurti ir t. t. Parama taip pat skiriama sąmoningumo aplinkosaugos klausimais ugdymo priemonėms ir investicijoms, susijusioms su gamtos paveldo išlaikymu, atkūrimu ir atnaujinimu, bei vertingiems gamtos objektams išsaugoti, taip pat studijoms ir investicijoms, skirtoms kultūros paveldui (kaimų ir kaimo kraštovaizdžio kultūros identitetui išlaikyti, atkurti ir modernizuoti).

Kaimo atnaujinimo ir plėtros priemonė skatina gerinti gyvenimo kokybę kaimo vietovėse, ekonominės veiklos gyvybingumą, turistų pritraukimą. Ši priemonė svarbi kaimo identitetui išsaugoti ir migracijai mažinti.

4. TIKSLAI

4.1. Bendrasis tikslas

Kurti patrauklią aplinką gyventi ir dirbti kaimo vietovėse turint patrauklesnius ir modernesnius kaimus.

4.2. Specialieji tikslai

4.2.1. Padidinti kaimų gyvenamosios aplinkos patrauklumą.

4.2.2. Sumažinti depopuliaciją kaimo vietovėse.

4.2.3. Išsaugoti kultūrinį paveldą įkuriant ir vystant tradicinių amatų centrus.

4.3. Veiklos tikslai

4.3.1. Rekonstruoti (atnaujinti) pastatus.

4.3.2. Atnaujinti ir išsaugoti istorinę, etnokultūrinę, architektūrinę vertę turinčius kaimo paveldo objektus ir kraštovaizdžio komponentus.

4.3.3. Sutvarkyti ar sukurti viešąją infrastruktūrą.

4.3.4. Puoselėti tradicinių amatų technologijas.

4.3.5. Sudaryti sąlygas tradicinių amatų reprezentavimui ir prekybai amatų gaminiais.

5. TAIKYMAS IR VEIKLOS SRITYS

Ši priemonė yra skirta užtikrinti kaimo vietovių atnaujinimą ir plėtrą: pastatų atnaujinimą, viešosios infrastruktūros tvarkymą ar kūrimą (įskaitant drenažo sistemų įrengimą ir atnaujinimą; geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų įrengimą kaimuose, turinčiuose iki 500 gyventojų), istorinę, etnokultūrinę, architektūrinę vertę turinčių kaimo paveldo objektų ir kraštovaizdžio komponentų išsaugojimą ir modernizavimą (tradicinių amatų centrų kūrimą ir plėtrą) bei gyvenimo kokybės gerinimą.

6. PARAMOS GAVĖJAI

6.1. Paramos gavėjai – kaimo bendruomenės, vietos veiklos grupės, nevyriausybinės organizacijos, kiti kaimo vietovėje įsteigti ir (arba) joje veikiantys juridiniai asmenys, savivaldybės ir jų institucijos.

7. TINKAMOS FINANSUOTI IŠLAIDOS

7.1. Išlaidos, skirtos kaimo estetinei gerovei kelti (pvz., fasadams dažyti, stogams perdengti, langams keisti ir pan.).

7.2. Viešosios infrastruktūros sukūrimas ir gerinimas.

7.3. Pastatų atnaujinimas ir pritaikymas visuomenės poreikiams;

7.4. Tradicinių amatų centrų įkūrimas (įskaitant tradicinių amatų technologinės linijos sukūrimą, tradicinių amatų prekyvietės ir tradicinių amatų mokymo patalpų įrengimą).

7.5. Statybinių medžiagų įsigijimas ir darbų išlaidos (įskaitant atvejus, kai statybos vykdomos ūkio būdu).

7.6. Bendrosios išlaidos.

7.7. Projekto viešinimo išlaidos.

8. TINKAMUMO KRITERIJAI IR REIKALAVIMAI PARAMAI GAUTI

8.1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias nuostatas ir reikalavimus, nustatytus Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos I priedo II ir III skyriuose;

8.2. Projektas turi atitikti šioje priemonėje numatytus tikslus.

8.3. Projekto veikla ir su juo susijusios investicijos privalo būti įgyvendinamos kaimo vietovėje.

8.4. Projektas turi būti viešas (ne pelno).

9. PRIORITETINIAI ATRANKOS KRITERIJAI

9.1. Projektas apima kultūros paveldo objektų, įtrauktų į nekilnojamų jų kultūros vertybių sąrašą, atnaujinimą (išsaugojimą, restauraciją, renovaciją ir pa(si)keitimą);

9.2. Pareiškėjas – kaimo bendruomenė.

9.3. Prašoma paramos veiklai, kuri atitinka VVG vietos plėtros strategiją, patvirtintą Žemės ūkio ministerijos.

9.4. Prašoma paramos tradiciniams amatų centrams kurti.

9.5. Kiti Žemės ūkio ministerijos nustatyti kriterijai.

Prioritetinių atrankos kriterijų taikymo tvarka apibūdinta KPP I priedo II skyriuje.

10. PARAMOS INTENSYVUMAS

10.1. Finansuojama iki 80 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų.

10.2. Didžiausia paramos suma vienam projektui – iki 200 tūkst. EUR. Bendrasis finansavimas: piniginiu įnašu ir (arba) įnašu natūra, pvz., savanorišku darbu. Neapmokamo savanoriško darbo vertė turi būti apskaičiuota atsižvelgiant į išdirbtą laiką ir valandinę arba dienos užmokesčio vertę (nustatytą Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės).

11. FINANSAVIMAS

Finansavimas 2007–2013 m. (einamosiomis kainomis)

Metai	Viešojo parama, iš viso		Bendrijos finansavimas		Nacionalinis finansavimas	
	EUR	proc.	EUR	proc.	EUR	proc.
2007–2013						
Kaimo atnaujinimas ir plėtra	20 mln.	80	15 mln.	75	5 mln.	25

Indikatyvus lėšų paskirstymas:

- kaimo atnaujinimo projektai 40 proc.
- kaimo paveldo projektai 30 proc.
- pagrindinių paslaugų projektai 30 proc.

12. TĖSTINIAI ĮSIPAREIGOJIMAI

Nauja priemonė, tęstinių įsipareigojimų nėra.

13. NUMATOMI RODIKLIAI PAGAL BENDRIJOS BENDRUOSIUS RODIKLIUS

Rodiklio tipas	Rodiklis	2013 m. tikslas
Produkto	Kaimų (kaimo vietovių), kuriuose vykdomi projektai, skaičius	140 vnt.
	Paremtų kaimų atnaujinimo projektų skaičius	140 vnt.
	Rekonstruotų visuomeninės paskirties pastatų skaičius	70 vnt.
	Atnaujintų ir išsaugotų kaimo paveldo objektų skaičius	20 vnt.
	Atnaujintų ir išsaugotų kaimo kraštovaizdžio komponentų ir visuomeninės paskirties erdvių skaičius	30 vnt.

	Pagrindinės paslaugos pagal veiklos rūšis (procentais pagal paremtas pagrindines paslaugas): - transporto paslaugos. - laisvalaikio, sporto ir kultūrinė veikla. - kitos pagrindinės paslaugos.	5 proc. 10 proc. 85 proc.
Rezultato	Kaimo gyventojų, kurie naudojami projektų rezultatais, skaičius, proc. nuo visų kaimo gyventojų	8 proc.
	Kaimo gyventojų, kurie naudojami pagerintomis paslaugomis, proc.	3 proc.
	Įsteigtų tradicinių amatų centrų skaičius	5 vnt.
Poveikio	Ekonominis augimas	4–5 proc. per programavimo laikotarpį
	Užimtumo augimas	5–7 proc. per programavimo laikotarpį
	Naujų sukurtų darbo vietų skaičius: - vyrams - moterims - jaunimui iki 30 metų amžiaus	600 50 proc. – 300 50 proc. – 300 8 proc. – 48

Pradiniai rodikliai	2005 m. vidinės migracijos balansas buvo teigiamas	3,406
	Tarptautinės migracijos balansas – neigiamas	1,268
	Ekonomikos augimas ne žemės ūkio sektoriuje	nėra duomenų
	Užimtumo lygio didėjimas ne žemės ūkio sektoriuje	5,4 proc. 2000–2005 m.

14. SANKCIJOS

Jei Agentūra nustato aplaidumo, projekto ir (arba) paraiškos reikalavimų nesilaikymo atvejį ar apie tokį atvejį sužino iš kitų šaltinių, Agentūra turi teisę inicijuoti paramos teikimo sustabdymą ir (arba) reikalauti grąžinti visą arba dalį suteiktos paramos.

15. RYŠYS SU KITOMIS KPP PRIEMONĖMIS, PRIEMONIŲ TAKOSKYRA IR SUDERINAMUMAS SU KITOMIS BENDRIJOS FINANSAVIMO PRIEMONĖMIS

Priemonė „**Kaimo atnaujinimas ir plėtra**“ yra susijusi su kitomis Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos (KPP) priemonėmis:

IV krypties („*LEADER* metodo įgyvendinimas“) priemonė „**Vietos plėtros strategijų įgyvendinimas**“. VVG įpareigotos vietos plėtros strategijose numatyti priemonę „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“.

Priemonė „**Kaimo turizmo veiklos skatinimas**“. Padidėjęs kaimo vietovių patrauklumas įgyvendinant „Kaimo atnaujinimo ir plėtros“ priemonę, tampa nematerialiomis investicijomis turizmo sektoriuje.

Priemonės „**Parama verslo kūrimui ir plėtrai**“ ir „**Perėjimas prie ne žemės ūkio veiklos**“. Šiose priemonėse numatyta parama amatų plėtrai. Pagrindinė takoskyra – projekto rūšis: pelno projektai bus remiami pagal priemonės „Perėjimas prie ne žemės ūkio veiklos“ ir „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“, viešieji (ne pelno) projektai – pagal priemonę „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“.

Priemone „**Žemės ūkio ir miškininkystės plėtra ir pritaikymo infrastruktūra**“. „Kaimo atnaujinimo ir plėtros“ priemonė prisidės prie veiklos srities „Žemės ūkio vandentvarka“ įgyvendinimo.

Takoskyros su **Bendrijos struktūriniais fondais** nustatytos pagal pareiškėją ir projekto dydį:

EŽŪFKP – priemonė „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“:

- pastatų rekonstrukcija (renovavimas);

- istorinę, etnokultūrinę, architektūrinę vertę turinčių kaimo paveldo objektų ir kraštovaizdžio komponentų atnaujinimas ir išsaugojimas.

Paramos suma projektui – iki 200 tūkst. EUR.

Paramos gavėjai: kaimo bendruomenės, vietos veiklos grupės, nevyriausybinės organizacijos ir kiti kaimo vietovėje įsteigti ir joje veikiantys juridiniai asmenys, savivaldybės ir jų institucijos.

Kai galutinis paramos gavėjas – savivaldybė, ji privalo įrodyti, kad projektas nėra finansuojamas iš ERPF, pateikdama Regioninės plėtros tarybos išduotą sertifikatą (ši institucija atsakinga už takoskyros mechanizmo koordinavimą).

- viešosios infrastruktūros sutvarkymas ar sukūrimas (įskaitant drenažo sistemų įrengimą ir atnaujinimą; geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų įrengimą kaimo vietovėse, kur gyvena iki 500 gyventojų). (Projektai, kurie nėra Sanglaudos fondo lėšomis finansuojamų projektų sąrašė, patvirtintame Aplinkos ministerijos. Aplinkos ministerija pateiks dokumentą, įrodantį, kad projektas nefinansuojamas iš Sanglaudos fondo.).

Paramos suma projektui – iki 200 tūkst. EUR.

Paramos gavėjai: kaimo bendruomenės, vietos veiklos grupės, nevyriausybinės organizacijos, kiti kaimo vietovėje įsteigti ir joje veikiantys juridiniai asmenys, savivaldybės ir jų institucijos.

Europos regioninės plėtros fondas (ERPF)

- Urbanistinės aplinkos infrastruktūros gerinimas (įskaitant pramonės ir kitų pažeistų vietovių regeneravimą);

Galutiniai paramos gavėjai: savivaldybės ar jų institucijos.

- Bendruomeninės urbanistinės infrastruktūros gerinimas (viešosios svarbios verslui laisvalaikio, sporto, kultūrinės, urbanistinės, transporto infrastruktūros renovacija ir plėtra). Sudėtingi plėtros projektai per 200 tūkst. EUR.

Galutiniai paramos gavėjai: savivaldybės ir jų institucijos.

- Viešosios infrastruktūros ir paslaugų, susijusių su verslo sąlygų gerinimu užimtumo didinimu, plėtra, esančių viešųjų pastatų: (mokyklų, kultūros centrų ir t. t.) modernizavimas ir pritaikymas kaimo vietovėse, suteikiant patalpas verslo pradžiai, steigiant vietinės reikšmės inkubatorius, teikiant konsultacijas, reikalingas verslui pradėti ar žmonėms įsitraukti į darbo rinką).

Galutiniai paramos gavėjai: savivaldybės ir jų institucijos.

- Parama mokslo, mokymo, bendruomeninių, socialinių pastatų renovacijai kaimo vietovėse.

Parama bus skiriama vietovėse, kuriose gyvena nuo 1 tūkst. iki 3 tūkst. gyventojų. Sudėtingi plėtros projektai per 200 tūkst. EUR.

Sprendimus skirti paramą priims Regioninės plėtros tarybos.

Galutiniai paramos gavėjai: savivaldybės ir jų institucijos.

- Universalių daugiaviečių centrų skatinimas kaimo vietovėse, turinčiose mažiau kaip 1 tūkst. gyventojų. Centrai teiks mokslo ir mokymo paslaugas.

Galutiniai paramos gavėjai: savivaldybės.

- Institucijų, teikiančių socialines paslaugas, modernizavimas ir įkūrimas vietovėse, turinčiose daugiau kaip 3 tūkst. gyventojų.

Galutiniai paramos gavėjai: savivaldybės.

- Nacionalinės sveikatos priežiūros, mokslo sistemos institucijų, priklausančių valstybei ar savivaldybėms, institucijų, teikiančių socialines paslaugas, valstybės ar savivaldybių kultūros centrų renovacija ir apšildymas, siekiant padidinti energijos panaudojimo efektyvumą.

Galutiniai paramos gavėjai: savivaldybės ir jų institucijos.

Sanglaudos fondas (SaF)

- nuotekų tinklo įrengimas ir tvarkymas;
- geriamojo vandens tiekimo tinklo įrengimas ir tvarkymas.

Galutiniai paramos gavėjai: savivaldybės ir vandens įmonės.

Europos žuvininkystės fondas (EŽF)

4 prioritetas. Žuvininkystės regionų tausojanči plėtra.

Veiklos sritys, numatytos vietos plėtros strategijose ir susijusios su kaimų atnaujinimu.

Kai toje pačioje teritorijoje įsteigiamos VVG ir žuvininkystės regiono vietos veiklos grupė ŽVG, ir VVG, ir ŽVG vietos plėtros strategijų lygmeniu turi nustatyti takoskyrą tarp savo remiamų veiklos sričių.

Galutiniai paramos gavėjai: ŽVG.